

คู่มือ

พัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการอ่าน

หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถและหนังสือภาพสำหรับเด็ก

คู่มือ

พัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการอ่าน

หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถและหนังสือภาพสำหรับเด็ก

เรียบเรียง

ระพีพรรณ พัฒนาเวช

คุย สร้าง สุข เพื่อการอ่านสร้างสุข

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย มีความยินดีที่ได้ร่วมงานกับกรุงเทพมหานคร มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน และ สสส. โครงการนี้มีจุดประสงค์ในการสร้างเสริมการเข้าถึงหนังสือคุณภาพของเด็กปฐมวัย และสร้างศักยภาพให้ครูที่เลี้ยง

กรอบปฏิบัติสำหรับเด็กปฐมวัยตามนโยบายหลักขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย คือ การพัฒนาเด็กแบบองค์รวม เด็กต้องมีสุขภาพแข็งแรง โภชนาการ สมบูรณ์ มีคุณภาพในการเลี้ยงดู และได้รับการปกป้อง

สถิติของเด็กปฐมวัยในประเทศไทย เป็นสถิติที่น่าชื่นชม ร้อยละ ๘๖ ของเด็กอายุ ๓-๖ ปี เข้าโรงเรียน และ มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของเด็กปฐมวัยเข้า ป.๑ ซึ่งเป็นสถิติที่สูงมาก แต่มีข้อท้าทายคือ ร้อยละ ๑๕ ของเด็กไทย ยังไม่ได้เข้าในระบบการศึกษา อีกร้อยละ ๓๐ มีปัญหาในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ และตัวเลขแสดงการเข้าถึงหนังสือของเด็กปฐมวัยที่บ้านยังมีหนังสือน้อยกว่า ๓ เล่มต่อครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยของการพัฒนาสมองร้อยละ ๙๐ ของพัฒนาการสมองของเด็ก มีความสำคัญมากก่อนวัย ๕ ขวบ ดังนั้นครูที่มาอบรมในวันนี้มีส่วนสำคัญมากๆ ในการพัฒนาเด็ก พัฒนาชีวิต และสร้างคุณค่าให้กับมนุษย์ในประเทศไทย

อาร์ตี้ เซจิ

หัวหน้าฝ่ายการศึกษา องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

เด็กปฐมวัยคือทรัพยากรสำคัญของประเทศชาติ เด็กวันนี้คือผู้ใหญ่ในวันหน้า การที่ทางยูนิเซฟมุ่งเน้นพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพ เท่ากับการเตรียมความพร้อมให้กับประชากรที่มีคุณภาพในอนาคต ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาของการพัฒนาที่สำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก เป็นช่วงวัยของการสร้างรากฐานสำหรับการเติบโตและการเรียนรู้ต่อไปในชีวิต การเข้าถึงหนังสือและการรู้หนังสือจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และจินตนาการของเด็ก

ดร.ทินสิริ ศิริโพธิ์

นักวิชาการด้านเด็กปฐมวัย องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถ ชูด อ่าน อาน อ้าน เป็นนวัตกรรมสื่อเพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ ที่มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน เครือข่ายนักวิชาการ และ สสส. ร่วมสร้างสรรคขึ้น ขอขอบคุณองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ที่สนับสนุนให้เกิดกิจกรรมปฏิบัติการทดลองใช้ นำไปสู่ข้อมูลทางวิชาการที่น่าสนใจยิ่ง คือการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในตัวเด็กกลุ่มเป้าหมาย คุณครู และผู้ปกครอง ที่ยืนยันให้เห็นถึงความสำคัญของการอ่านเพื่อการพัฒนาเด็ก หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะขยายผลสู่เด็กปฐมวัยไทยทั่วประเทศ

สุดใจ พรหมเกิด

ประธานมูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

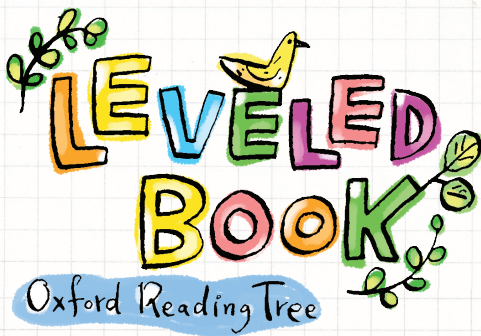

หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถของเด็ก เป็นอย่างไร

ในเมืองไทยอาจจะถือว่า หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถของเด็ก หรือ Leveled Book เป็นสิ่งใหม่ ทว่าในบางประเทศมีใช้กันมานานแล้ว โดยเฉพาะ ในประเทศอังกฤษ มีหนังสือประเภทนี้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ หนังสือชุด Oxford Reading Tree ซึ่งเป็นต้นแบบให้แก่หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ของไทย ชุด อ่าน อาน อ้าน นี่ด้วย

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ต่างจากหนังสือเรียนภาษาแบบเดิม ที่มุ่งเน้น การสอนให้อ่านออกเขียนได้เป็นหลัก จึงใช้ภาษาง่ายๆ แต่ไม่สามารถสร้างเรื่องราว ให้มีอรรถรสได้ เด็กจึงไม่ได้ฝึกใช้กระบวนการคิด การตีความในการติดตามเรื่อง ซึ่งเป็น กระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่พัฒนาการทางภาษาที่สมบูรณ์

จุดประสงค์หลักของหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ คือให้เด็กตีความเป็นด้วย ไม่ใช่แค่อ่านหนังสือออก โดยออกแบบให้ภาพเป็นตัวนำเสนอเรื่องราว รายละเอียด และอารมณ์ เด็กได้ฝึกตีความภาพและรับรสวรรณกรรมที่สนุก ทำท่าย ทำใหเด็กอยากกลับมาอ่านอีก และเห็นว่าการอ่านหนังสือเป็นเรื่องง่าย ให้ความสุข

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ เหมาะกับเด็กที่กำลังเริ่มอ่านด้วยตนเอง ประมาณ ๖-๗ ขวบ ขึ้นไป แต่สามารถใช้อ่านเป็นนิทานให้เด็กอายุน้อยกว่านั้นฟังได้

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ
ชุด มีลักษณะอย่างไร

ระดับ

୧୫

6

၆၇

ॐ

- เนื้อหาแต่ละเล่ม มีประเด็นเด่นมุ่งเน้นความสนุก จูงใจให้เด็กติดตามเป็นสำคัญ
- จัดแบ่งออกเป็นระดับ เริ่มตั้งแต่ระดับ ๑, ๑+, ๒, ๓ และ ๔ ในแต่ละระดับมีจำนวนเล่มไม่เท่ากัน ระดับและอายุที่เขียนกำกับไว้ เป็นเพียงการกำหนดคร่าวๆ แต่ในการใช้จริงต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมตามระดับความสามารถของผู้อ่าน
- หนังสือประกอบไปด้วย “ตัวช่วย” และ “ความท้าทาย” ในการอ่าน เพื่อให้เด็กรู้สึกว่าการทำความเข้าใจเรื่องนี้ไม่ง่าย แต่ก็ไม่ยากจนเกินไป ความท้าทายหลักคือ “การอ่านสะกดคำ” ตัวช่วยหลักคือ “ภาพ” เด็กจะทำความเข้าใจกับภาพ แล้วจึงมาลองอ่านตัวหนังสือ ด้วยการคาดเดาคำให้ได้ใจความตามภาพ บางครั้งตัวช่วยคือ การซ้ำประโยคเพื่อลดภาระการอ่านให้เหลือประโยคละ ๑ คำ หรือใช้คำพ้องเสียงเพื่อให้อ่านสะกดคำจากเสียงที่พ้องกัน
- ระดับความยากทางภาษา เริ่มตั้งแต่ไม่มีคำ (ฝึกอ่านภาพ) ฝึกอ่านคำ ฝึกอ่านพยางค์ ฝึกอ่านประโยค และฝึกอ่านประโยคที่ซับซ้อน คำยาก และเครื่องหมายสัญลักษณ์ตามลำดับ
- เรื่องราวมีความยากและซับซ้อนขึ้นตามระดับด้วยเช่นกัน
- ใช้ตัวละครกลุ่มเดียวกัน และสลับกันมีบทบาทในการดำเนินเรื่องราวแต่ละเล่ม
- ตัวละครมีลักษณะตามความเป็นจริง ไม่ได้มีพฤติกรรมดี หรือแย่ไปหมด
- เรื่องราวมักมีปมปัญหา และเด็กๆ เป็นผู้แก้ปัญหา เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อตัวเอง
- สอดแทรกคุณค่า คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมของสังคมไทยผ่านเนื้อหาและภาพ
- ตัวหนังสือไม่ได้บรรยายเหตุการณ์ หนังสือจึงช่วยกระตุ้นให้เด็กต้องตีความ
- มีความแตกต่างจากหนังสือภาพ หนังสือนิทานที่เราคุ้นเคย ซึ่งมีการบรรยายเหตุการณ์

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ แต่ละระดับ ต่างกันอย่างไร

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ระดับ ๑

มีแต่ภาพไม่มีตัวหนังสือ และมีคำเดี่ยวหรือวลี

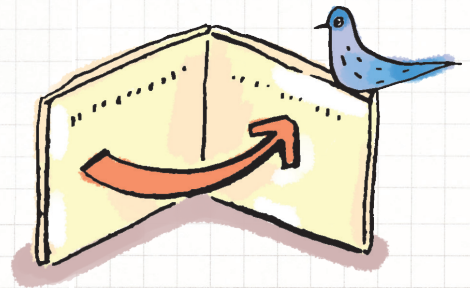

ระดับ

๑

- ความยาว ๘ หน้า ใช้ภาพเล่าเรื่องทั้งหมด
- เด็กฝึกอ่านภาพ แล้วพยายามทำความเข้าใจเรื่อง
- ภาพนำเสนอจากที่เด็กคุ้นเคย
- ภาพเล่าเรื่องที่เด็กเข้าใจง่าย ๆ
- มีการลำดับเรื่องราว มีปมปัญหา และหนทางคลี่คลายปัญหา
- ภาพเล่าเรื่องจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับการอ่านตัวหนังสือ
- คำเดี่ยวคือชื่อตัวละครจัดวางอยู่ในตำแหน่งตรงกับภาพ

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ระดับ ๑+

ใช้ประโยคซ้ำๆ ฝึกอ่านคำเดียว

ระดับ

๑+

- ความยาว ๘ หน้า ใช้คำหรือวลีที่เด็กคุ้นเคยเพื่อการอ่าน
- เด็กสามารถใช้ภาพในการช่วยอ่านคำ
- ภาพนำเสนอจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กคุ้นเคย
- ภาพเล่าเรื่องที่เด็กเข้าใจง่าย ๆ
- มีการลำดับเรื่องราว มีปมปัญหา และทางคลี่คลายปัญหา
- ภาพเล่าเรื่องจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับการอ่านตัวหนังสือ

ระดับ

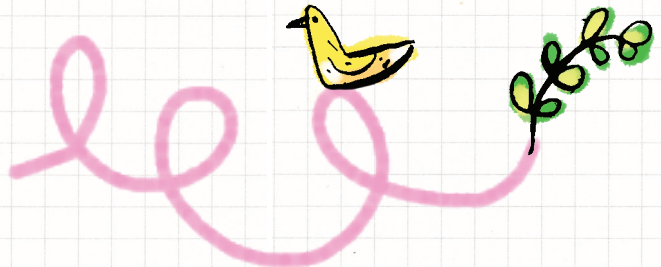
๒

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ระดับ ๒

ฝึกอ่านประโยคสั้นๆ เพิ่มคำที่ละน้อย

- เหตุการณ์เกิดขึ้นซ้ำๆ จึงมีประโยคซ้ำเพื่อให้ง่ายต่อการอ่าน
- เพิ่มคำศัพท์ทีละน้อย ภาพยังเป็นตัวช่วยในการอ่าน
- เสียงคล้องจอง หรือรูปแบบการเรียงประโยคเป็นตัวช่วยในการอ่าน
- เรื่องราวมีตอนเริ่มต้นและตอนจบ เกิดเหตุการณ์ในระยะเวลาสั้นๆ
- ใช้ภาษาพูดมาช่วยเพื่อสร้างความคุ้นเคย
- เรื่องราวได้รับการออกแบบมาให้เด็กสนุก ชวนติดตาม

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ระดับ ๓

ฝึกอ่านประโยคยาว เรื่องราวเริ่มซับซ้อน

ระดับ

๓

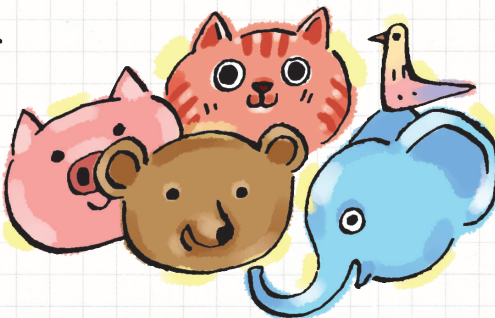
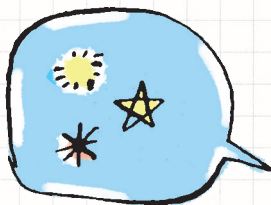

- ภาพและตัวหนังสือไม่ได้สัมพันธ์กันชัดเจนตลอดเล่ม
- มีเค้าโครงเรื่องชัดเจน มีตอนเริ่ม ตอนกลาง และตอนจบ
- มีคำบรรยายเหตุการณ์และประโยคคำพูด
- บางเล่มมีเหตุการณ์ที่ดำเนินไปในระยะเวลาข้ามวันข้ามคืน
- นำเสนอเรื่องราวที่หลากหลาย ตัวละครหลากหลาย

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ระดับ ๔

พัฒนาทักษะการอ่านและเข้าใจความหมาย

ระดับ

๔

- มีการใช้เสียงของคำมากขึ้น ใช้คำที่เสียงคล้ายกัน ความหมายต่างกัน
- เรื่องราวยาวขึ้น เหตุการณ์ซับซ้อน และมีประเด็นหลักชัดเจน
- ตัวละครหลากหลาย แสดงบุคลิกชัดเจน
- เรื่องราวประกอบด้วยเหตุการณ์ย่อยหลายตอน

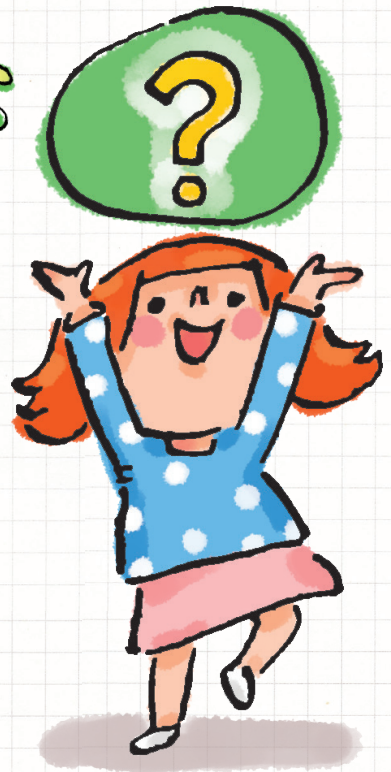

อ่านอย่างไรให้เด็กสนุก

เมื่อเปิดดูในเล่ม หลายคนสงสัยว่า มีคำอ่านเพียงไม่กี่คำ แล้วจะอ่านให้ฟังอย่างสนุกได้อย่างไร เด็กจะเข้าใจเรื่องราวไหม เด็กจะรู้ได้อย่างไรว่า เรื่องเล่าถึงอะไร ฯลฯ

คำตอบคือ อย่ากังวล เพราะหนังสือลักษณะนี้มีภาพที่เล่าเรื่องอย่างละเอียด เด็กจะพยายามอ่านและตีความจากภาพ **เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตัวเอง** ขณะเดียวกันมีคำที่เด็กต้องอ่านไม่มาก จึงไม่เป็นภาระเกินไปสำหรับเด็ก เพราะเด็กส่วนใหญ่แม้อ่านตัวหนังสือไม่ได้ แต่สามารถดูภาพแล้วเข้าใจเรื่องราวได้

ฉะนั้น การอ่านหนังสือชุดนี้ให้เด็กฟัง ผู้ใหญ่จึงอ่านตามตัวหนังสือในรอบแรกๆ และปล่อยให้เด็กๆ ได้หยิบจับหนังสือ ค่อยๆ เปิดดู หรืออ่านด้วยตัวเอง

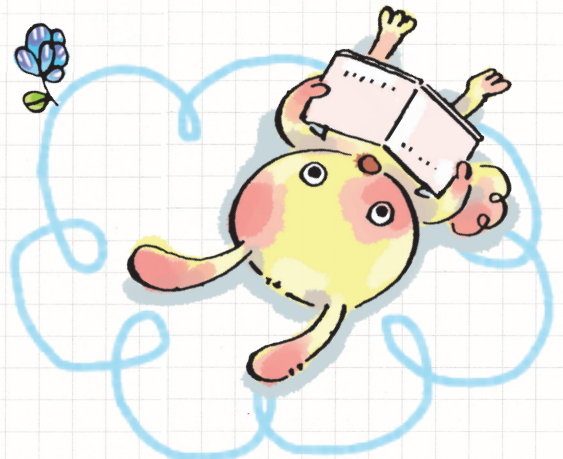
เลือกหนังสือเด็กอย่างไร จึงจะเหมาะสม

หนังสือสำหรับเด็กที่เรารู้จักกันดี แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ๒ กลุ่ม ได้แก่ หนังสือภาพสำหรับเด็ก (Picture Book for Children) กับหนังสือฝึกอ่านตามระดับ ๓ (Leveled Book) ที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน สำหรับแต่ละประเภท

การเลือกหนังสือภาพสำหรับเด็ก สามารถพิจารณาอย่างง่าย ๆ ด้วยการ **ดูภาพของตัวละคร ซึ่งควรมีพฤติกรรม หรือพัฒนาการทางด้านร่างกายตรงกับวัยของเด็ก ที่เราจะอ่านหนังสือให้ฟัง** นอกจากนี้ มีเรื่องต้องคำนึง เช่น เรื่องราวไม่ยาวเกินไป ตัวหนังสือพอประมาณ เหมาะสมตามวัยของเด็ก

ส่วนหนังสือสำหรับเด็กที่โตกว่า ๓ ขวบ อาจจะแบ่งออกได้อีก ๒ ระดับ อายุ คือ ๔-๕ และ ๖-๗ ขวบ เราสามารถพิจารณาจากเนื้อหาและเรื่องราว ว่าไม่ยาก หรือซับซ้อนเกินไป อย่างไรก็ตาม แม้หนังสือหลายเล่มที่ผู้ใหญ่คิดว่าเข้าใจยาก อาจจะไม่ใช่วิปัญหาใดๆ เลยสำหรับเด็ก ดังนั้น ให้ดูที่เด็กเป็นหลัก หากคุณครูมีประสบการณ์การอ่านหนังสือให้เด็กฟังมากๆ จะทำให้คุณครูเลือกหนังสือสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสมในที่สุด

อ่านชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง แนะนำองค์ประกอบหนังสือ และชวนคุยด้วยคำถามปลายเปิด

การอ่านในเด็กเล็กไม่ได้หมายถึงการอ่านคำศัพท์ได้เอง แต่หมายถึงการรู้จักองค์ประกอบของหนังสือ เช่น รู้จักปกหน้า ปกหลัง โดยครูจะต้องแนะนำว่า นี่คือปกหน้า นี่คือปกหลังของหนังสือ และเด็กจะต้องรู้ว่าหนังสือมีชื่อเรื่อง มีชื่อผู้แต่ง เด็กจะต้องรู้จักใช้หนังสือ คือ รู้จักการเปิดพลิกหน้าหนังสือจากซ้ายไปขวา รวมถึงการกวาดสายตาในหน้าหนังสือ เหล่านี้เรียกว่า การรู้จักหนังสือหรือการอ่านสำหรับเด็กเล็กๆ

ดังนั้น การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง จึงแนะนำให้อ่านชื่อเรื่อง อ่านชื่อผู้แต่ง ผู้วาด เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับการให้เกียรติคนทำงาน และให้เด็กรู้ว่าหนังสือหนึ่งเล่มนั้นจะต้องมีคนเขียน คนสร้างสรรค์ภาพขึ้นมา เมื่ออ่านให้ฟังทุกครั้ง เด็กจะเริ่มคุ้นชิน จนกระทั่งจำได้ เมื่อจำชื่อได้เด็กก็จะเริ่มเชื่อมโยงหนังสือเล่มที่ผู้แต่ง หรือผู้วาดคนเดียวกันได้

นอกจากนี้คุณครูยังสามารถชวนเด็กคาดเดาเหตุการณ์จากภาพหน้าปก ด้วยประโยคตั้งต้นว่า “เด็กๆ คิดว่า...เรื่องนี้น่าจะเกี่ยวกับอะไร” ไม่ควรถามว่า “เด็กๆ เห็นอะไร” เพราะเราจะได้คำตอบแค่สิ่งที่เด็กเห็น ทำให้เขาพลาดโอกาสในการฝึกคิดเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเป็นราว ไม่ได้ฝึกเชื่อมโยงร้อยคำให้เป็นประโยค

เทคนิคการตั้งคำถามปลายเปิด

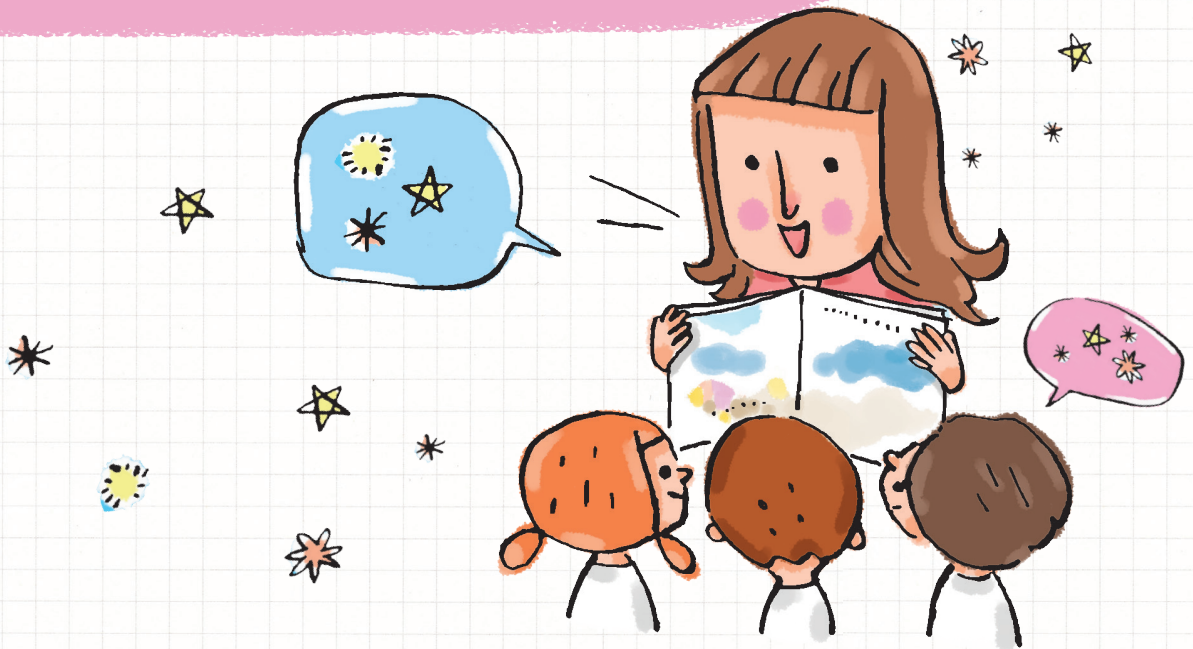
คุณครูมักจะได้ยินเสมอๆ ว่าควรตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อเปิดการเรียนรู้สำหรับเด็ก แต่ในชีวิตจริง เรามักไม่ได้ทำเช่นนั้น เพราะการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อให้เด็กตอบนั้น เป็นสิ่งที่คุณครูรู้สึกสบายใจเมื่อเด็กตอบถูก หรือตอบได้ตรงกับสิ่งที่คุณครูต้องการให้ตอบ ทว่าวิธีนี้ เด็กตอบจากความจำเท่านั้น ไม่ใช่ตอบจากความเข้าใจ ซึ่งตรงกันข้ามกับคำถามปลายเปิด ที่มีคำตอบได้หลากหลายจากการตีความ คิดเชื่อมโยง นำประสบการณ์เดิมมาใช้ รู้จักการสื่อสาร.....แล้วคุณครูจะตรวจสอบคำตอบได้อย่างไร

ขอให้คุณครูตั้งหลักแบบนี้ การตั้งคำถามปลายเปิดเป็นไปเพื่อกระตุ้นความคิด ซึ่งเป็นขั้นตอนของการพัฒนาทักษะการคิดในเด็กเล็ก เมื่อคุณครูตั้งคำถามด้วย “ทำไม.....” “เพราะอะไร....” “เด็กๆ คิดว่า..... อย่างไร” หรือแม้เมื่อเด็กสงสัยอะไรในหนังสือที่คุณครูอ่าน ยังสามารถถามเด็กกลับไปว่า “แล้วหนูคิดว่าทำไม....” เป็นต้น คุณครูจะเห็นว่า การตั้งคำถามเช่นนี้ ไม่มีคำตอบที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับว่าเด็กคิดอย่างไร ดังนั้น **ให้คุณครูวางใจเสมอว่า เด็กๆ คิดได้ คิดเป็น** เราต้องการให้เด็กใช้ความคิดมากกว่าใช้ความจำเพียงอย่างเดียว

ไม่ถาม ไม่ชี้หน้า

ไม่ต้องอธิบายขณะอ่านให้เด็กฟัง

ขอให้ผู้ใหญ่โดยเฉพาะคุณครูวางใจในศักยภาพการเรียนรู้ของเด็ก และเชื่อมั่นในหนังสือฝึกอ่านฯ ว่าพัฒนาการออกแบบให้สามารถสื่อสารกับเด็กๆ โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยอธิบายเพิ่มเติม เพราะข้อดีที่สุดของการไม่คอยอธิบาย คือ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ตีความ และเด็กมีเวลาได้พิจารณาเรื่องราวและภาพ ผู้ใหญ่ทำหน้าที่เพียงอ่านตัวหนังสือเท่านั้น ที่เหลือปล่อยให้มันเป็นหน้าที่การฝึกปฎิสมองของเด็ก

หากครูหรือผู้ใหญ่คอยแต่อธิบาย สมองของเด็กก็จะคอยคล้อยตามสิ่งที่ครูอธิบาย ไม่ต้องคิด ตีความ หรือคาดเดาใดๆ เพราะมีคนคอยบอกอยู่ตลอดเวลา

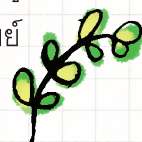

ต้องสอนสะกดคำอ่านให้เด็กไหม

เป้าหมายสำคัญของหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ คือ เพื่อให้เด็กรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินกับการอ่านหนังสือ และมองเห็นว่าการอ่านเป็นเรื่องง่ายต่างจากการพยายามให้เด็กสะกดคำ ซึ่งเป็นเรื่องไม่สนุก ทำให้การอ่านกลายเป็นภาระของเด็ก ขอแนะนำให้ผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟังก่อนสัก ๒ หรือ ๓ รอบ แล้วปล่อยให้เด็กใช้หนังสือเอง ส่วนเด็กจะใช้อย่างไร ไม่ต้องกังวล จนกว่าเขาจะคุ้นเคยกับการพลิกเปิดหนังสือ คุ้นเคยกับตัวหนังสือ และรู้ด้วยตัวเองว่า ควรอ่านอย่างไร เขาจะเริ่มอ่านเอง

โดยธรรมชาติแล้ว เด็กจะเริ่มจากการอ่านภาพไปพร้อมๆ กับฟังเสียงครูอ่าน จากนั้นเขาจะเริ่มสังเกตเห็นว่า ตัวอักษรที่เรียงกันเป็นพืดนั้นแตกต่างกัน แต่หากเป็นตัวแบบเดิม เรียงแบบเดิม ครูก็จะออกเสียงเหมือนเดิม (นี่คือเหตุผลว่าทำไมเราต้องอ่านตามตัวหนังสือให้เด็กฟัง) ขั้นต่อมา เด็กจะเริ่มจำและเชื่อมโยงเสียงกับตัวอักษรได้ เราจึงออกแบบหนังสือชุดอ่าน อาน อ้าน ให้มีคำ ประโยคซ้ำเดิมบ่อยๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้เชื่อมโยงรูปและเสียงตัวอักษร ซ้ำแล้วซ้ำเล่า สุดท้าย เด็กๆ จะพยายามผสมเสียงตัวอักษรโดยอัตโนมัติ เมื่อเด็กมีความพร้อมและความสนใจที่จะผสมคำ การสอนสะกดคำจึงจะมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ความพร้อมนี้ จะมีได้ต่อเมื่อเด็กได้ฟังการอ่านทุกวันต่อเนื่องมาตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียน และผลจะปรากฏเมื่อปลายอนุบาล ๓ และต้น ป.๑ ดังนั้น ในระดับอนุบาล คุณครูสามารถอ่านหนังสือชุดอ่าน อาน อ้าน ควบคู่กับนิทานอื่นๆ ให้เด็กๆ ฟัง เพื่อสะสมประสบการณ์การเชื่อมโยงเสียง และความรื่นรมย์กับการอ่านไปพร้อมๆ กัน

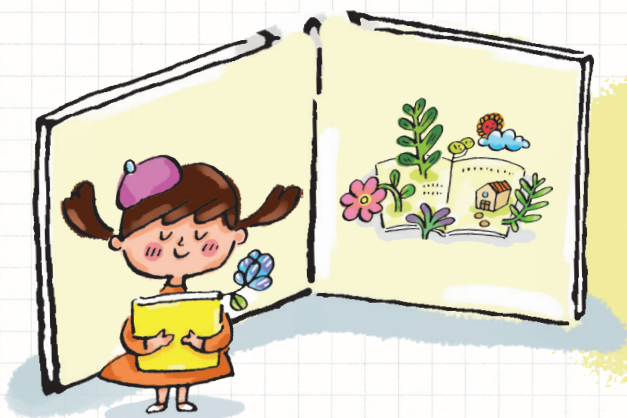
ส่วนเด็กระดับประถมศึกษา (หรืออนุบาล ๓ ที่แสดง
พฤติกรรมพร้อมอ่าน) ให้ครูอ่านหนังสือชุดนี้ให้ฟังทั้งห้อง
สัก ๒-๓ รอบ โดยเริ่มจากระดับที่ง่ายก่อน แล้วจัดเด็กที่มี
ความสามารถในการอ่านระดับเดียวกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่ออ่าน
ให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กชี้นิ้วตามคำอีกสัก ๒ รอบ จากนั้น
ลองให้เด็กอ่านเอง (อาจจะในกลุ่มย่อยหรือเดี่ยวก็ได้) แล้วเปิด
โอกาสให้เด็กพยายามผสมคำเองด้วย ก่อนที่เราจะช่วยสอน
สะกดบ้างเล็กน้อย

เด็กเล็กๆ หรือเด็กอนุบาลยังอ่านไม่ออก

หนังสือฝึกอ่านฯ ชุดนี้ แบ่งเป็นระดับตามความยาก
ของเนื้อหาและภาษา สำหรับเด็กอนุบาล คุณครูหรือพ่อแม่
ผู้ปกครองอ่านให้ฟัง ซ้ำไปซ้ำมาเล่มละหลายๆ รอบ เท่าที่เด็ก
อยากให้อ่าน จากนั้นเขาจะพยายามอ่านตามแบบที่ได้ยิน
พยายามออกเสียงตามที่ได้ฟังมา ส่วนจะออกเสียงถูกหรือผิด
ไม่สำคัญ เพราะนี่คือจุดเริ่มต้นของการเป็นนักอ่านตามธรรมชาติ

หนังสือที่แนะนำสำหรับเด็กเล็ก คือหนังสือระดับที่ ๑
และ ๑+ เพราะเนื้อหาไม่ซับซ้อน และเรื่องราวที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่
จะเป็นประสบการณ์ตรง หรือใกล้เคียงกับเด็กเล็ก ทำให้พวกเขา
สามารถเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับหนังสือได้อย่างง่ายดาย

หนังสือในระดับที่ ๑ ที่ไม่มีตัวหนังสือเลย จะอ่านอย่างไร

ก่อนอ่านหนังสือเล่มใดๆ ให้เด็กฟัง แนะนำให้ผู้ใหญ่อ่านมาก่อน สำหรับหนังสือในระดับที่ ๑ ได้แก่เรื่อง ของหาย ไปโรงเรียน และเรื่อง หยุตนะ! พายุ เป็นหนังสือที่ไม่มีตัวอักษร จึงแนะนำให้ดูหรืออ่านภาพอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจเรื่องราว แต่โดยธรรมชาติแล้ว เมื่อไม่มีตัวหนังสือ ผู้ใหญ่มักจะเห็นเป็นเรื่องยากที่จะอ่าน ขณะที่เด็กจะรู้สึกสะดวกมากที่จะอ่าน เพราะเด็กไม่ยึดติดกับรูปแบบใดๆ สำหรับการอ่านหนังสือ เด็กๆ เห็นภาพก็อ่านภาพได้ทันที ส่วนเด็กคนไหนจะเข้าใจอย่างละเอียดลึกซึ้งแค่ไหน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การใช้หนังสือของแต่ละคน

อย่างไรก็ตาม เด็กๆ ที่คุ้นกับการฟังคุณครูอ่านและเล่าให้ฟังมาโดยตลอด อาจเรียกร้องให้เราอ่านเรื่อง เราต้องตั้งธงไว้ว่า “เด็กต้องเป็นคนอ่านภาพเอง” แล้วชวนคุยถึงภาพที่อยู่หนังสือ อาจใส่เสียงตื่นเต้นบ้าง เพื่อนำให้เด็กอยากค้นหาคำตอบ เช่น “เอ๊ะ เกิดอะไรขึ้นนะ ทำไมมีนาถึงทำหน้าตาแบบนี้ล่ะ” **ขอให้เป็นการชวนคุย ไม่ใช่ตั้งคำถามเพื่อหวังให้เด็กตอบให้ถูก** จากนั้นคุณครูก็ทำหน้าที่เป็นแท่นถือหนังสือและคอยเปิดหน้าต่อไป...เท่านั้น

ขณะที่อ่าน มีเด็กถามตลอดเรื่อง ถามทุกหน้า

ในเวลาที่เด็กๆ ฟังผู้ใหญ่ โดยเฉพาะคุณครูอ่านหนังสือ มักจะมีเด็กบางคนพูดหรือสงสัย จึงคอยถามตลอดทั้งเรื่อง ถือเป็นเรื่องปกติในชั้นเรียน แต่การที่เด็กพูดระหว่างฟังครูอ่านมีหลายลักษณะ บางคนเพียงแค่อยากพูด บางคนอยากเล่าประสบการณ์หรือบางคนสงสัยจริงๆ

สำหรับเด็กที่สงสัยเรื่องราวจริงๆ เราควรฟังเขาสักนิดหนึ่ง แล้วบอกว่า **“เดี๋ยวเรากลับมาคุยเรื่องนี้กันนะจะ ขอให้ฟังให้จบเรื่องก่อน”** เมื่ออ่านจบแล้ว ก็กลับมาคุยกันจริงๆ ตามสัญญา และเวลาเด็กถาม ผู้ใหญ่อาจจะไม่ต้องตอบทันที ควรถามย้อนกลับไประหว่าง **“แล้วหนูคิดว่าอย่างไร”** หรือ **“หนูคิดว่าทำไมถึงเป็นอย่างนั้น”**

หากเด็กบางคนแค่อยากพูด อยากเล่าประสบการณ์ คุณครูก็ทำลักษณะเดียวกันคือ บอกเด็กว่า **“ขอให้ฟังให้จบก่อน”**

อ่านให้เด็กฟังจบแล้ว ต้องสรุปใหม่

ในสมัยโบราณ เราไม่มีหนังสือสำหรับเด็ก หรือแม้แต่เรื่องเล่าสำหรับเด็ก โดยเฉพาะ ดังนั้น จึงมีการนำเรื่องเล่าที่มีอยู่ทั่วไป ที่อาจจะไม่เหมาะสำหรับเด็ก มาเล่าให้เด็กฟัง จึงจำเป็นต้องมีการสรุปสาระสำคัญ หรือบอกกล่าวเพื่อให้เด็กเข้าใจ แต่ปัจจุบัน เรามีหนังสือหรือเรื่องเล่ามากมายสำหรับเด็ก ที่มีผู้เชี่ยวชาญออกแบบมาเพื่อสื่อสารกับเด็กโดยเฉพาะอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นใดๆ ที่จะต้องสรุปเรื่องราวให้เด็กฟัง เราต้องวางใจว่า เด็กสามารถคิดเอง สร้างความเข้าใจเองได้

หนังสือที่ออกแบบมาอย่างดี จะเว้นพื้นที่ให้เด็กคิด เด็กจะเริ่มใช้สมองทำงานกับพื้นที่ตรงนั้น ดังนั้นหากผู้ใหญ่สรุปเมื่ออ่านหรือเล่าจบ เท่ากับเป็นการส่งสัญญาณให้เด็กหยุดคิดโดยปริยาย หรือสรุปด้วยประโยค...นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า...เพียงประเด็นเดียว ทั้งที่ความจริงแล้ว เด็กๆ อาจตีความต่อไปได้หลากหลายประเด็น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

อ่านด้วยระดับเสียงปกติ เด็กจะสนใจฟังไหม

คุณครูมักจะคุ้นเคยกับการใช้เสียงดังกว่าปกติเพื่อควบคุมชั้นเรียน แต่ในกิจกรรมการอ่านหนังสือให้เด็กฟังขอให้คุณครูอ่านด้วยระดับเสียงปกติ ไม่ใช่เสียงดังเกินไปขณะอ่าน เพียงแต่อ่านให้ชัดถ้อยชัดคำ ที่สำคัญต้องอ่านอย่างมีชีวิตชีวา ใช้จังหวะหยุดสั้น - หยุดยาว ลงเสียงหนัก - เสียงเบา แทนการตะโกน

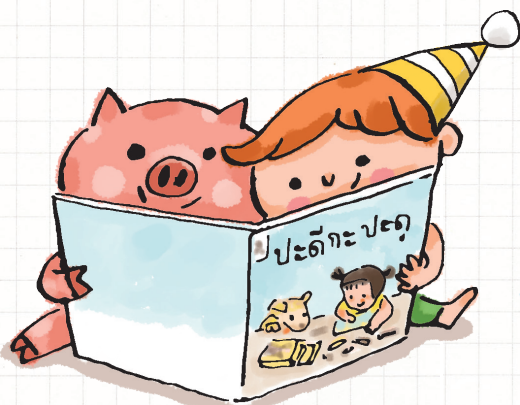
การอ่านหนังสืออย่างมีชีวิตชีวา และมีชีวิตชีวา จะช่วยให้เด็กสนใจหนังสือขณะเดียวกันในหนังสือสำหรับเด็ก มีภาพที่เล่าเรื่อง เด็กจะค่อยๆ ฝึกอ่านภาพ และค้นหาความหมายไปด้วย ดังนั้น การอ่านเสียงดังหรือการตะโกนอ่านจึงไม่จำเป็นเมื่อครูอ่านเสียงเบาๆ แต่น่าสนใจ เด็กๆ จะพยายามทำทุกวิธีเพื่อให้ได้ยินเสียงครู และพวกเขาจะเรียนรู้ว่า ต้องเงยบเพ่านั้นจึงได้ยินเสียงครูอ่านหนังสือ ตรงกันข้ามหากครูอ่านเสียงดังหรือตะโกนอ่าน เด็กๆ

จะไม่ได้เรียนรู้ความสงบ ความเงียบ และการฟังอย่างตั้งใจ บรรยายภาคในห้องเรียนที่มีเสียงดังอื้ออึงตลอดเวลา ส่งผลให้เด็กๆ ใช้วิธีส่งเสียงดังและเอ็ดอึงตลอดเวลาด้วยเช่นกัน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการเรียนรู้

นอกจากนี้ การอ่านแบบดัดเสียงใส่อารมณ์ที่มากเกินไป จะทำให้ครูกลายเป็นนักแสดง เด็กจะมองดูปาก ดูสีหน้าท่าทางการเคลื่อนไหวของครู แทนการมองหนังสือ ทำให้เขาเสียโอกาสในการฝึกอ่านภาพและตัวหนังสือไปอย่างน่าเสียดาย

ใช้หนังสือนิทานภาพอยู่แล้ว ต้องใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับๆ อีกไหม

คุณลักษณะของหนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถ หรือ leveled book แตกต่างกับหนังสือภาพสำหรับเด็ก หรือ picture book อย่างชัดเจน ตรงที่หนังสือภาพไม่ได้ออกแบบมาเพื่อการฝึกอ่าน เราจะพบว่า ในหนังสือภาพมีคำศัพท์หลายระดับ ทั้งตัวสะกดและวรรณยุกต์ จึงไม่ใช่หนังสือสำหรับฝึกอ่าน แต่เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่อ่านให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กได้ยินคำศัพท์ที่หลากหลาย ได้ฟังเรื่องราวสนุกที่เต็มไปด้วยจินตนาการ

วัตถุประสงค์ของหนังสือทั้งสองแบบจึงแตกต่างกัน แต่สามารถใช้ควบคู่กันได้ เพราะยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้สนุกกับหนังสือ ทำให้เด็กเห็นหนังสือเป็นเรื่องง่ายและสนุก เมื่อเด็กๆ โตขึ้น การอ่านก็จะไม่ใช่เรื่องสำหรับผู้ใหญ่ต้องเคี่ยวเข็ญให้เด็กอีกต่อไป

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ช่วยเด็กอ่านได้อย่างไร

ขั้นของพัฒนาการการอ่านของมนุษย์ตามทฤษฎี Fountas & Pinnell ซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงในการพัฒนาหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ชุดอ่าน อาน อ้าน ขอนำมาบอกเล่า ๔ ขั้นแรก ดังนี้

นักอ่านขั้นก่อนภาษาเริ่มต้น

(วัยเตาะแตะ - อนุบาล)

เด็กเริ่มรู้จักว่าสิ่งพิมพ์ทำงานอย่างไร หยิบจับหนังสือดู เริ่มรู้จักการตีความภาพ แต่อาจจะยังไม่สามารถตีความเรื่องทั้งหมดได้ จำตัวละคร เรื่องราวบางส่วน ชื่อเรื่อง และหน้าปกได้ และเริ่มขีดเขียนภาพอย่างมีความหมาย

นักอ่านขั้นภาษาเริ่มต้น

(ปลายอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ ๑)

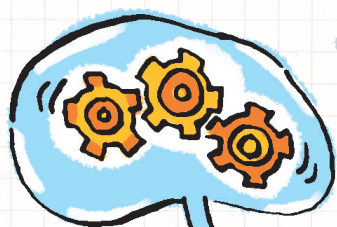
รู้จักการแยกแยะเชื่อมโยงเสียงและรูปของคำศัพท์ เริ่มจำคำที่พบบ่อย เริ่มรู้ว่า **คำ** ประกอบไปด้วย**ตัวอักษร** ที่แทนหน่วยเสียงต่างๆ ค่อยๆ เริ่มฝึกออกเสียงอ่านเอง โดยใช้ข้อมูลจากภาพและการจำคำมาช่วยอ่าน

นักอ่านขั้นเริ่มต้น

(ประถมศึกษาปีที่ ๑)

สร้างความคุ้นเคยกับคำศัพท์ได้มากขึ้น เริ่มใช้เสียงพยัญชนะและสระมาผสมคำ อ่านข้อความง่ายๆ ที่คุ้นเคยได้คล่องระดับนี้

นักอ่านขั้นรอยต่อ

(ประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๒)

เริ่มอ่านได้คล่อง เริ่มอ่านในใจ ใช้เสียงพยัญชนะและสระ โครงสร้างคำหลักภาษา และความหมายของข้อความในการย้อนตรวจสอบการอ่านของตนเอง และแก้ปัญหาที่พบบ่อยระหว่างอ่าน ใช้ภาพในการตีความน้อยลง แต่ใช้เพื่อขยายความเข้าใจเพิ่มขึ้น อ่านหนังสือเองได้นานขึ้น

ทฤษฎีขั้นพัฒนาการทางการอ่านนี้ ได้ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเนื้อหา เรื่องราว และกำหนดคำศัพท์ในหนังสือชุดฝึกอ่านตามระดับๆ เป็นตัวช่วยให้เด็กสามารถอ่านได้ตามลำดับขั้น หากเป็นเด็กเล็กๆ ควรเริ่มตั้งแต่วัย ๑, ๑+ และไล่ระดับขึ้นไป จะช่วยให้เด็กอ่านเองได้โดยธรรมชาติ

เด็กได้อะไรจากการใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ

ในเชิงทักษะ เด็กๆ จะได้ฝึก
ตีความภาพไปพร้อมๆ กับการฝึกสะกดคำ
(ในวัยที่พร้อม) ส่วนในเชิงคุณค่านั้น เด็ก
จะเกิดทัศนคติที่ดีต่อหนังสือและการอ่าน
ว่าเป็นสิ่งที่สนุก นำความสุขเพลิดเพลิน
มาให้เขา นอกจากนี้ เรายังแทรกคุณค่า
ที่ควรส่งเสริมลงในภาพและเนื้อหา เช่น
การอ่าน การเป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ การลงมือ
แก้ปัญหา การช่วยเหลือ ความเอื้อเฟื้อ
ร่วมมือทำงาน ความรับผิดชอบ ฯลฯ

เด็กๆ จะสามารถเข้าถึงและซึมซับ
คุณค่าเหล่านี้ได้อย่างง่ายดาย เพราะเขา
สามารถเชื่อมโยงตัวเองเข้ากับความรู้สึก
นึกคิดของตัวละครที่มีอายุใกล้เคียงกับเขา
และต้องเผชิญกับเรื่องราวคล้ายๆ กัน
หนังสือทุกเล่มในชุด อ่าน อาน อ้าน จึง
ถูกออกแบบมาให้ใช้ตัวละครชุดเดียวกัน
ทั้งหมด และอาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกัน มี
ความสัมพันธ์กัน มีเนื้อหาสถานที่ และ

เหตุการณ์ในบริบทแวดล้อมของไทย เช่น
งานวัด ตลาดสด ร้านค้าริมทาง ชุมชน
อยู่อาศัย ในชุมชนจะประกอบด้วยความ
หลากหลายทั้งในเชิงวัฒนธรรม และ
เศรษฐกิจ ซึ่งเหล่านี้เด็กๆ จะตีความเองได้
และเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป จนสามารถ
สร้างความเข้าใจกระทั่งเกิดเป็นความรู้
ของตัวเอง แทนการฟังคำสอนจากผู้ใหญ่
ที่มองไม่เห็นภาพ

จุดเด่นของหนังสือฝึกอ่านตาม
ระดับฯ คือ อารมณ์ขัน ทั้งจากภาพวาดที่มี
ลักษณะกึ่งการ์ตูน ที่ตัวละครสามารถ
แสดงอารมณ์เกินความเป็นจริงออกมาได้
อย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นเสน่ห์ชวนอ่าน

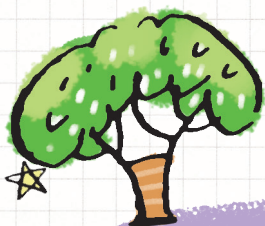
ใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ตอนไหน

การใช้หนังสือประเภทใดๆ ก็ตาม ขอให้เริ่มต้นการอ่านด้วยความสนุกและบรรยากาศที่มีความสุข แม้ว่าหนังสือแต่ละประเภท มีเป้าหมายการใช้งานอยู่ก็ตาม และเพราะว่าหนังสือมีเป้าหมายอยู่แล้ว ดังนั้น เพียงอ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างสนุกสนาน ทั้งคนอ่านและคนฟัง ย่อมได้ประโยชน์อย่างแน่นอน

แต่หากต้องการใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ เพื่อช่วยเหลือเด็กที่อ่านหนังสือไม่ออก ด้วยเหตุผลที่มีพัฒนาการช้ากว่าเพื่อนในชั้นเรียน หรือต้องการฝึกฝนให้เด็กฝึกอ่านด้วยตัวเอง เพื่อพัฒนาไปสู่นิสัยรักการอ่านต่อไป จึงมีกระบวนการสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่

- ๑) ครูอ่านให้ฟัง
- ๒) อ่านด้วยกันกับครู
- ๓) อ่านคนเดียวและผลัดกันอ่านกับเพื่อนกลุ่มเล็ก

การอ่านตามกระบวนการนี้จะเห็นผลชัดเจนในเวลาไม่นาน (ดูรายละเอียดในหัวข้อ “ต้องสอนสะกดคำอ่านให้เด็กไหม”)

เด็กนิ่งเงียบ ไม่ส่งเสียงโต้ตอบ แสดงว่าเด็กไม่ชอบหรือเปล่า

หนังสือสำหรับเด็กมีหลากหลายแนว บางเล่มจัดว่าเป็นหนังสือเสียงดัง หมายถึงหนังสือเปิดช่องให้เด็กๆ มีส่วนร่วมในการส่งเสียงโต้ตอบตลอดทั้งเรื่อง หรือเป็นหนังสือมีเสียงคำศัพท์ที่ฟังแล้วตลก เด็กๆ ก็มักจะหัวเราะ ส่งเสียงกรีดกรีด สนุกสนาน ขณะเดียวกันก็มีหนังสือประเภทนิ่ง สงบ และลึกซึ้ง เด็กๆ จะฝึกรับรู้ด้วยการพยายามติดตามเรื่องราว เด็กจึงนิ่งสงบ สายตาจ้องเป่งที่หนังสือ แม้แต่เด็กที่ฟังครั้งแรกๆ ก็จะมีปฏิกิริยาเช่นนี้ ซึ่งไม่ได้หมายความว่าเด็กฟังไม่รู้เรื่อง หรือไม่ชอบหนังสือเล่มนั้น หากแต่เด็กๆ กำลังฝึกฝนทักษะการจดจ่ออยู่

ต้องชี้ที่ตัวหนังสือ ขณะที่อ่านให้เด็กฟังไหม

หนังสือสำหรับเด็กทุกประเภท ออกแบบมาให้เด็กฝึกตีความภาพ และฟังผู้ใหญ่อ่านเป็นสำคัญ ขณะที่ฟังเสียงเด็กจะไล่สายตาดูภาพอย่างละเอียด เนื่องจากหนังสือสำหรับเด็ก ใช้ภาพเล่าเรื่องประกอบ หากคุณครูชี้ตัวหนังสือ ขณะอ่านให้ฟัง เท่ากับเป็นการบังคับสายตาเด็กให้ไล่ดูเฉพาะตัวหนังสือที่ครูอ่าน จึงเสียโอกาสในการอ่านภาพไปโดยปริยาย โดยเฉพาะหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ที่ใช้ภาพเล่าเนื้อหาเกือบทั้งหมด

การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง จึงเป็นการอ่านตัวหนังสือที่ปรากฏในหน้านั้นๆ ควรอ่านไปตามปกติ ไม่ต้องดัดเสียงใดๆ เมื่ออ่านจบในหน้านั้น อย่าเพิ่งรีบเปิดอ่านในหน้าถัดไป ทิ้งเวลาเล็กน้อย ให้เด็กดูภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำๆ แล้วจึงเปิดอ่านหน้าต่อไป ทำเช่นเดิม อ่านด้วยน้ำเสียง

ชัดถ้อยชัดคำ ไม่ดัดเสียง เพียงแต่อ่านลงเสียงหนักหรือเสียงเบา เพื่อสื่อสารความหมายให้ตรงกับคำศัพท์เท่านั้น

สำหรับหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ เมื่ออ่านเรื่องนั้นให้เด็กฟังไปสัก ๒-๓ รอบ เด็กสนุกกับการตีความภาพแล้ว ครูสามารถเลือกเด็กบางคนทีพร้อมอ่าน มาทำกลุ่มย่อย ที่ครูอ่านไปชี้คำไปได้ การแบ่งกลุ่มย่อยมีประสิทธิภาพมาก เนื่องจากตัวอักษร มีขนาดเล็กกว่าภาพ และมีรายละเอียด ยิบยิบของภาพที่เด็กต้องจดจ่อมาก

วิธีการอ่านให้ฟังอย่างไรให้เด็กสนใจ

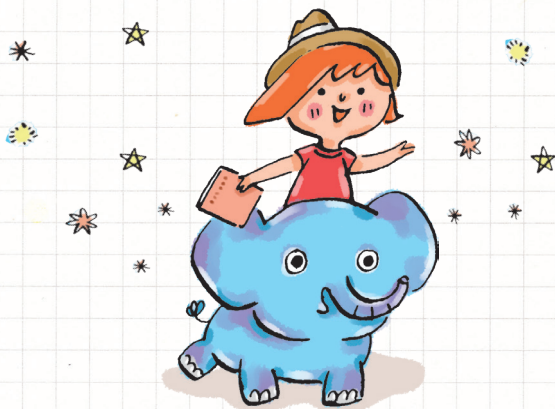
เรื่องราวและภาพในหนังสือ
ฝึกอ่านฯ ออกแบบมาเพื่อสื่อสารกับเด็ก
จึงทำให้เด็กสนใจได้ไม่ยาก ครูเพียงแค่อ่าน
ตามตัวอักษรแบบมีชีวิตชีวาเล็กน้อยก็
เพียงพอ

จุดเด่นของหนังสือชุดนี้คือ
การนำเสนอเรื่องราวใกล้ตัว ที่เด็กมัก
พบเจอในชีวิตประจำวัน หรือเรื่องราวที่
เป็นประสบการณ์ของตัวเด็กเอง การใช้
ตัวละครชุดเดิมที่เด็กรู้จัก และเริ่มผูกพัน
แล้วเหล่านี้ เป็นตัวกระตุ้นให้เด็กสนใจ
หนังสืออย่างเป็นธรรมชาติ เมื่อประกอบ

กับภาพวาดที่ได้อารมณ์ โดยเฉพาะภาพ
ที่สื่ออารมณ์ขัน และมุ่งเน้นให้เด็กอ่านและ
ตีความภาพเอง ตัวอักษรและประโยค
เป็นเพียงองค์ประกอบของการฝึก
การอ่าน

เมื่อคุณครูอ่านหนังสือชุดนี้ให้
เด็กๆ ฟัง ทำให้เด็กก็ไม่ต้องมีภาระการอ่าน
ในการฟังครูอ่านรอบแรกๆ เด็กๆ มีหน้าที่
สนุกกับเรื่องราวที่อยู่ในภาพ เขาจะสนใจ
โดยไม่ต้องบังคับหรือฝืนใจ เพราะการอ่าน
ภาพไม่ใช่ภาระหากแต่เป็นความสนุกสนาน
ฉะนั้น วิธีการอ่านให้เด็กสนใจ คือ อ่าน
ตามตัวอักษรที่มีอยู่ในหน้าหนังสือ และทิ้ง
เวลาให้เด็กได้ดูภาพ ก่อนจะเปิดอ่านในหน้า
ต่อไป

ใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับๆ อย่างไร จึงช่วยให้เด็กฝึกคิด

หนังสือที่ดีจะออกแบบภาษาและภาพที่เปิดพื้นที่ให้เด็กได้คิด หมายความว่า ภาพไม่ได้เล่าเรื่องเท่ากับภาษาเท่านั้น นั่นคือ ภาพอาจจะให้ข้อมูลของเนื้อหาหรือเรื่องราวมากกว่าที่ตัวหนังสือเขียนเอาไว้ หรือตรงกันข้ามกับภาษาก็มี ขณะเดียวกัน ตัวหนังสือหรือภาษาก็สามารถเล่าเรื่องราวได้มากกว่าภาพด้วยเช่นกัน พื้นที่ที่มากกว่า เช่นนี้เรียกว่า พื้นที่ว่าง เพื่อให้สมองของเด็กได้ฝึกคิด

เมื่อเด็กดูและฟังอย่างตั้งใจ จะเกิดความคิดเชื่อมโยงภาพกับภาษาที่ได้ยิน เข้าด้วยกันจนเกิดภาพต่อเนื่องขึ้นในหัวของเด็ก ซึ่งอาจจะมากกว่า น้อยกว่า หรือ ไม่ตรงกันกับเรื่องราวที่ฟังอยู่ ย่อมเป็นไปได้ทั้งหมด

หากครูชวนเด็กพูดคุยถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น หลังจากอ่านจบ เด็กจะใช้การตีความจากการที่สมองทำงานเมื่อสักครู มาพูดคุย และประเด็นการพูดคุยควรเริ่มด้วยคำถามปลายเปิดอย่าง “ทำไม....” “หนูคิดอย่างไร....” หรือ “หนูคิดว่า.... ถ้า....” เราจะได้คำตอบที่หลากหลายจากความคิดและ ประสบการณ์อันหลากหลายของเด็ก

จำเป็นต้องใช้หนังสือ ตั้งแต่ระดับ ๑ ก่อน เสมอไปหรือไม่

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ ชุดอ่าน อาน อ้าน มีตั้งแต่ระดับที่ ๑ จนถึงระดับที่ ๔ เริ่มต้นจากหนังสือที่ไม่มีตัวอักษรไปจนกระทั่งถึงหนังสือที่มีประโยคยาว มีเนื้อหายาก เนื้อเรื่องซับซ้อน

หากต้องการใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ กับเด็กที่ไม่เคยมีประสบการณ์การฟังผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังมาก่อน ควรเริ่มต้นตั้งแต่ระดับที่ ๑ แม้ว่าเด็กจะมีอายุมากเกินวัยของหนังสือก็ตาม เพียงแต่เด็กกลุ่มนี้จะไต่ระดับการอ่านและความเข้าใจเรื่องราวได้เร็วกว่าเด็กเล็กๆ และสามารถอ่านหนังสือในระดับที่ยากขึ้นได้ด้วยตัวเองในไม่ช้า

การที่เด็กๆ สามารถอ่านหนังสือไต่ระดับขึ้นไปได้ด้วยตัวเอง พวกเขาจะอ่านคล่องแคล่ว และอยากอ่านหนังสือเสมอ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า หากใช้หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ มากพอ เราจะนำพาเด็กๆ ไปสู่การเป็นนักอ่านด้วยได้ในอนาคต

ส่วนในกรณีเด็กเล็กๆ ที่เราไม่ได้มุ่งที่การฝึกอ่าน สามารถใช้หนังสือชุดนี้เป็นหนังสือนิทานได้เลย จะหยิบจากระดับไหนขึ้นมามาอ่านก่อนก็ได้ ถ้าให้เด็กเป็นคนเลือกก็จะได้

ทำไมต้องอ่านให้เด็กฟัง แทนการให้เด็กอ่านเอง

การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง นับว่าเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชั้นเรียน แม้ว่าเด็กจะอยู่ในวัยที่อ่านเองได้แล้วก็ตาม การอ่านหนังสือให้เด็กเล็กๆ จนถึงเด็กชั้นอนุบาล หรือประถมศึกษาฟังนั้น เป็นกิจกรรมที่ครูควรทำให้มากเพียงพอ เช่น **วันละมากกว่าหนึ่งรอบ รอบละมากกว่าหนึ่งเล่ม** จึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์กับเด็กอย่างทั่วถึง

การอ่านหนังสือให้เด็กที่อ่านเองได้แล้วฟัง เป็นการช่วยสร้างความเพลิดเพลินแก่เด็ก ช่วยลดภาระในการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กคิดและจินตนาการอย่างเต็มที่ และคุณครูไม่ต้องกังวลว่า อ่านให้ฟังแล้วเด็กจะไม่มีทักษะการอ่าน เพราะปกติเด็กๆ จะต้องเรียนรู้การอ่าน

ในวิชาภาษาไทยอยู่แล้ว การอ่านหนังสือสนุกให้ฟังจะช่วยให้เด็กอยากอ่านเอง ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ภาษาไทยได้ง่ายขึ้น เด็กได้ฝึกทักษะในการจดจำซึ่งเป็นที่มาของการมีสมาธิ และหนังสือยังมีเรื่องราวอันหลากหลายที่ช่วยเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็ก เสริมการพาเด็กๆ ท่องโลกกว้างไปด้วยกัน

ขอให้มั่นใจว่า เด็กๆ ที่มีครูหรือผู้ใหญ่อ่านหนังสือให้ฟังมาตั้งแต่ยังเล็ก จนเข้าชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เมื่อถึงชั้นการเรียนรู้เขียนอ่าน เด็กๆ กลุ่มนี้จะไม่มีสักคนที่อ่านหนังสือไม่ออก และเด็กส่วนใหญ่ในกลุ่มนี้จะมีทักษะการอ่าน การจดจำตั้งใจอ่านมากกว่าเด็กที่ไม่เคยมีคนอ่านให้ฟัง

คู่มือฉบับย่อด้านในปกหน้าและปกหลัง ของหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ

หนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกการอ่านของเด็กอย่างสนุกสนานและสัมฤทธิ์ผล ทว่าหนังสือฝึกอ่านตามระดับฯ เป็นหนังสือรูปแบบที่ยังไม่แพร่หลายมากนักในเมืองไทย การแนะนำวิธีใช้หนังสือเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในการอ่านของเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็น ข้อความที่ปรากฏอยู่บนด้านในของทั้งปกหน้าและหลัง เป็นข้อแนะนำการใช้หนังสือ และแนวทางของการอ่านหนังสือให้เด็กฟัง

ด้านในของปกหน้า แนะนำวิธีใช้หนังสือตั้งแต่ “ก่อนอ่าน” เช่น การกระตุ้นความสนใจเด็กจากหน้าปก และ “ระหว่างอ่าน” พร้อมกับเพิ่มความมั่นใจให้กับคุณครู ด้วยการแนะนำคำพื้นฐานและคำทำท่าย เพื่อคุณครูจะได้แน่ใจว่าเด็กๆ แต่ละวัยได้รู้จักคำที่จำเป็น เมื่อใช้หนังสือกับเด็กจบเล่มแล้ว ส่วนด้านในของปกหลัง ยังมีข้อแนะนำ “หลังการอ่าน” เช่น คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง และชวนเด็กคิด ต่อเติมเสริมแต่งเรื่องราวใหม่

สรุปได้ว่า คู่มือฉบับย่อบนด้านในของปกหน้าและหลัง เป็นเครื่องมือช่วยคุณครูเพื่อให้ใช้หนังสือได้อย่างมั่นใจ

คู่มือการใช้งานหนังสือ

☆ ชุด ฝึกอ่านตามระดับความสามารถ - Thai Reading Tree

อ่าน อาน อ้าน ระดับที่ ๑ - ๔

“อ่านหนังสือให้หนูฟังหน่อย”

เทคนิคการใช้หนังสือภาพอย่างสนุกสนานและมีชีวิตชีวา
เพื่อความสนุกและเพลิดเพลินของเด็ก ๆ

ถ้าทำความเข้าใจเนื้อเรื่องก่อน
ก็จะดีมากค่ะ เพราะหากจำเรื่องราวได้
ก็จะทำให้การอ่านสั้นไหล

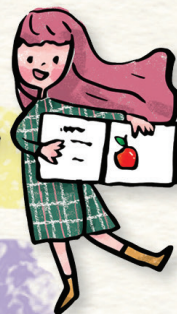

เริ่มง่าย ๆ อย่างนั้นค่ะ อ่านชื่อเรื่อง อ่านชื่อผู้แต่ง
ชื่อผู้วาดบนหน้าปกของหนังสืออย่างชัดถ้อยชัดคำ เพื่อฝึก
ให้เด็กเกิดความเคยชิน

เวลาอ่าน ควรถือหนังสือให้มั่นคง แต่สามารถเคลื่อนไหว
หนังสือได้อย่างอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กได้ดูภาพเต็มตา

เวลาอ่าน ควรอ่านอย่างมีจังหวะ ออกเสียงตามอารมณ์ของถ้อยคำ
ไม่จำเป็นต้องตดเสียงก็ได้ การตดเสียงทำให้เด็กสนุกก็จริง แต่อาจทำให้
เด็กจดจ่ออยู่ที่ปากของผู้เล่า ไม่สนใจตัวหนังสือหรือภาพในหนังสือ ทำให้
เด็กขาดโอกาสในการอ่านภาพ หรือทำ ความคุ้นเคยกับตัวอักษร

การจับหรือถือหนังสือ

สามารถจับหรือถือหนังสือตามความถนัด มือหรือนิ้วของผู้อ่าน
จะต้องไม่บัง หรือบดบังภาพน้อยที่สุด เพราะภาพทุกภาพในหนังสือเด็ก
ล้วนมีความหมาย เด็ก ๆ ควรได้เห็นภาพทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ใน
หน้าหนังสือ

ถ้าเคลื่อนไหวหนังสือได้อย่างเป็นธรรมชาติก็ยิ่งทำให้เด็ก ๆ สนุก ผู้อ่าน
สามารถหยิบหนังสือโยกไปมาเบา ๆ ให้ดูสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เช่น อ่านเรื่องเรือ
ก็โยกหนังสือช้า ๆ เหมือนกับเรือกำลังลอยกลางทะเล หรือใช้วิธีเปิด-ปิด
หน้าหนังสือ แทนการเปิด-ปิดประตูตามเนื้อเรื่องที่อ่าน ก็จะสามารถชักชวน
ให้เด็ก ๆ สนุกได้มากขึ้นค่ะ

หนังสือสร้างสุข สมรรถนะเด็กสร้างได้

1. พัฒนาการ/ ด้านภาษา “หนังสือภาพ”

จะใช้ภาษาที่สละสลวยหลากหลาย
และลุ่มลึก เด็กได้ฟังจะบันทึก
เป็นคลังคำไว้ในสมอง
สามารถเลือกมาใช้ได้อย่างดงาม
และเหมาะสม

2. พัฒนาการ/ ด้านความคิด และสติปัญญา

“หนังสือภาพ” ช่วยจัดระบบความคิด
ให้เด็กจำเรื่องราวต่างๆ ได้ง่ายขึ้น
ตัวละครในหนังสือยังชีวน
ให้เด็กได้เรียนรู้และเกิดทักษะ
ทางความคิด สติปัญญา

ช่วงปฐมวัย (แรกเกิด - 6 ปี)

จะมีอัตราการเจริญเติบโตของสมองสูงสุด

ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทุกด้านในช่วงอายุต่อไป
หากเด็กได้รับการกระตุ้นเสริมให้ทันสมองแตกยอดทอดกิ่ง

จะเกิดการพัฒนามาอย่างเหมาะสม และสามารถทำอะไร
ได้อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในวัยนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

หรือที่เรียกว่า “สมรรถนะ” (Competency)

สมรรถนะบางเรื่อง เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ

แต่บางด้าน “หนังสือภาพ” คือ “ตัวช่วย” ที่ดี

6. พัฒนาการ/ ด้านจริยธรรม “หนังสือภาพ” มีตัวอย่าง

เป็นรูปธรรม ทำให้เด็กมีวินัย
ในการควบคุมตนเอง รู้จักรับอารมณ์
ไม่แสดงความก้าวร้าว ไม่ทำร้ายตนเอง
ไม่ทำร้ายผู้อื่นและข้าวของ
รู้ว่าอะไรถูกหรือผิด

5. พัฒนาการ/ ด้านสังคม “หนังสือภาพ” เสริมทักษะ

และความสามารถในการแก้ปัญหา
ด้วยการใช้ภาษาที่ประนีประนอม
ทำให้เด็กเห็นคุณค่าของ
ความแตกต่างระหว่างบุคคล
เคารพการอยู่ร่วมกัน

4. พัฒนาการ/ ด้านอารมณ์ “หนังสือภาพ”

ทำให้เด็กรู้ว่าชอบหรือไม่ชอบอะไร
เด็กได้เรียนรู้และสามารถปฏิบัติตน
ตามกฎกติกา สามารถ
ควบคุมอารมณ์

หนังสือเดินทางสร้างสุขเพื่อเด็กปฐมวัย

สามารถอ่านและดาวน์โหลดทุกเล่มได้ที่ www.happyreading.in.th

คู่มือ

พัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการอ่าน

หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถและหนังสือภาพสำหรับเด็ก

ชุด

อ่าน
อ่าน
อ่าน

เรื่อง ระพีพรรณ พัฒนาเวช

ภาพ ขาญศิลป์ กิตติโชติพานิชย์

บรรณาธิการ เกื้อกมล นิยม สุดใจ พรหมเกิด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ สิริวัลย์ เรืองสุรัตน์

คณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

หทัยรัตน์ พันดวงษ์ สิริวัลย์ เรืองสุรัตน์ ชัยวัฒน์ คงคาลิหมิน

นิตยา หอมหวาน สราภรณ์ ชาวหน้าไม้ อัสรี ปาเกร์

ธัญนรี ทองชุม นิศารัตน์ อานาจอนันต์ จันทิมา อินจระ

ออกแบบและจัดหน้า น้าฝน

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กรกฎาคม ๒๕๖๔ จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์และเผยแพร่

มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน ร่วมกับ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย และ กรุงเทพมหานคร

พิมพ์ที่ : บริษัท แพลน ฟรันทิ่ง จำกัด โทรศัพท์ : ๐ ๒๒๗๗ ๒๒๒๒

ISBN : 978-616-8279-17-5

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน บริหารงานโดย “มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน” ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินงานประสานกลไก นโยบาย และปัจจัยขยายผลจากทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน ให้เอื้อต่อการสร้างเสริมพฤติกรรมและวัฒนธรรมการอ่านให้เข้าถึงเด็กและครอบครัว เพื่อร่วมสร้างสังคมสุขภาวะ

ร่วมสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย โครงการ และกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมสุขภาวะ ได้ที่

มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน

๔๒๔ หมู่บ้านเงาไม้ ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ ๖๗ แขวง ๓ ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๙ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๕๒๔ ๔๖๑๖ โทรศัพท์ : ๐ ๒๘๘๑ ๑๘๘๗

Email : happy2reading@gmail.com

Website : www.happyreading.in.th

<http://www.facebook.com/ruready2read> (อ่าน ขาน อ่าน)

<http://www.facebook.com/HappyReadingNews> (อ่านยกกำลังสุข)

อ่านหนังสือให้เด็กฟัง
สร้างพลังศักยภาพแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สามารถดาวน์โหลด
หนังสือเดินทางสร้างสุขเพื่อเด็กปฐมวัยและข้อมูลงานวิชาการส่งเสริมการอ่าน
www.happyreading.in.th